

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK

Specialpedagogens yrkesroll

– inflytande, arbete och samverkan utifrån ett
elevhälsoteam

Maria Magnusson

Examensarbete:	15 hp
Program:	Specialpedagogiska programmet, SPP600
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt 2013
Handledare:	Inger Berndtsson
Examinator:	Girma Berhanu
Rapport nr:	VT13-IPS-06 SPP600

Abstract

Examensarbete:	15 hp
Program:	Specialpedagogiska programmet, SPP600
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt 2013
Handledare:	Inger Berndtsson
Examinator:	Girma Berhanu
Rapport nr:	VT13-IPS-06 SPP600
Nyckelord:	Specialpedagog, elevhälsoteam, yrkesroll

Syfte:

Syftet med den här studien är att belysa vilken betydelse ett elevhälsoteam kan ha för forandet av specialpedagogens arbete, samarbete samt yrkesroll. De grundläggande frågeställningar för studien är följande:

1. Vilka förväntningar, har rektor och övriga medlemmar i ett elevhälsoteam, på specialpedagogen?
2. Hur ser samarbetet ut mellan de olika professionerna i ett elevhälsoteam?
3. Hur formas specialpedagogens vardag utifrån dess medverkan i elevhälsoteamet?

Teori:

Symbolisk interaktionism är det teoretiska perspektiv som studien utgår från. Människors interaktion och förmåga att sätta sig in i och förstå en annan människas uppfattning är centrala delar inom symbolisk interaktionism. Kommunikation och samspel är centrala pusselbitar i studien vilket går hand i hand med såväl KoRP (kommunikativt- och relationsinriktat perspektiv) som det sociokulturella perspektivet förutom med symbolisk interaktionism.

Metod:

Studiens forskningsansats är etnografisk och kan betecknas som kvalitativ. Deltagande observationer vid tre tillfällen samt intervjuer med samtliga nio aktörer i ett elevhälsoteam har genomförts, vilket har kompletterats med viss dokumentanalys. Kontinuerlig reflektion i relation till vald litteratur har regelbundet dokumenterats under insamlandet av empirin. Triangulering har använts för att säkerställa studiens trovärdighet.

Resultat:

Resultatet av studien uppvisar att samtliga aktörer i elevhälsoteamet har höga förväntningar på samarbete med varandra och samarbetet med specialpedagogerna i synnerhet. Samarbetet mellan elevhälsoteamets aktörer visar sig enligt studien vara varierande mellan de olika professionerna. Att aktörerna i elevhälsoteamet omfattades av olika sekretessnivåer komplicerade stundtals kommunikationen och samarbetet dem emellan. Specialpedagogens yrkesroll och arbete framkommer vara uppskattat och värdefullt enligt samtliga aktörer i elevhälsoteamet. Undersökningen påvisar också den stora frihet och inflytande som specialpedagogerna har över det vardagliga arbetet. En del uppgifter genereras från elevhälsoteamsmötena, en del delegeras samt ges från rektorerna och en del kommer från andra aktörer i verksamheten. Men hur och när arbetsuppgifterna ska utföras styr specialpedagogerna efter eget omdöme. Slutsatsen är att specialpedagogerna i undersökningen har stort inflytande över sitt vardagliga arbete och är inte primärt styrda av sin medverkan i elevhälsoteamet.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	1
Inledning	1
Syfte	1
Skolans ansvar för den specialpedagogiska verksamheten	2
Lagar och styrdokument	2
Specialpedagogens yrkesroll	2
Specialpedagog – en ny profession.....	3
Elevhälsoteamet	4
Specialpedagogiska perspektiv	6
Etnografisk metod	7
Symbolisk interaktionism	7
Metod och genomförande	8
Urval.....	8
Deltagande observationer	9
Intervjuer	10
Dokumentstudier	10
Analys	10
Trovärdighet.....	11
Etik.....	12
Resultat	12
Aktörernas förväntningar på den specialpedagogiska rollen	14
Kommunikation och samspel mellan aktörerna.....	18
Specialpedagogens vardagsuppgifter.....	21
Diskussion	23
Metodreflektion	23
Resultatdiskussion	24
Specialpedagogiska implikationer	27
Fortsatt forskning.....	27
Avslutande reflektion.....	27
Referenslista	28
Bilaga 1 – Missivbrev	30
Bilaga 2 – Intervjufrågor	31

Inledning

Den specialpedagogiska rollen kan med utomståendes ögon verka diffus. Allt som oftast blandas speciallärare och specialpedagoger ihop, kanske för att deras roller är oklara för såväl skolledning och lärare som för gemene man. Hur kan det vara möjligt att en hel yrkeskategori med pedagogisk spetskompetens, kan blandas ihop med en annan och därmed, i vissa fall, inte användas fullt ut i en verksamhet som fokuserar på lärande? Det verkar obegripligt. Är det specialpedagogernas sätt att marknadsföra sig, sin utbildning och kunskap som hos somliga är otydlig, eller kan det vara skolledningens kunskap/okunskap om ovanstående som är en bidragande orsak till hur specialpedagogernas vardag formas? Säkerligen finns det flera olika aspekter som påverkar specialpedagogernas funktion och roll i vardagsarbetet. Rektors inställning till och användning av specialpedagogerna i verksamheten har enligt Persson (2007) stor betydelse för lärare, elever och föräldrars uppfattning om den specialpedagogiska rollen. Däremot har inte elevhälsoteamets betydelse för specialpedagogrollen dokumenterats.

Undersökningen är tänkt att belysa hur den specialpedagogiska rollen kan formas utifrån ett elevhälsoteams inventering av elevernas behov. Elevhälsoteamet består av olika professioner som alla ska verka för elevens bästa. För ett optimalt resultat krävs ofta ett samarbete mellan de olika aktörerna i elevhälsoteamet. Undersökningen ska försöka redogöra för hur ett sådant samarbete kan se ut. Förhoppningen är att utfallet av undersökningen kan bidra till en ökad medvetenhet för den specialpedagogiska yrkesrollen i grundskolans verksamhet. Den nya skollagen (SOU, 2010:800) uttrycker att det ska ingå specialpedagogisk kompetens i alla elevhälsoteam ute i verksamheterna. Däremot specificeras inte specialpedagogen som yrkesroll utan endast kompetensen. En specialpedagogs kompetens är bred och omfattar flera delar som t ex utredning, handledning, skolutveckling mm. Ingen annan yrkeskategori har den samlande kunskapen som en specialpedagog besitter. Elevhälsoteam leds oftast av en eller flera rektorer, vilka har förmånen att kunna delegera uppgifter direkt till specialpedagogerna eller övriga aktörer i teamet. Har specialpedagogerna något inflytande över sitt vardagsarbete eller styrs de helt och fullt av rektorerna och elevhälsoteamet? En fråga som säkerligen kan besvaras på olika sätt beroende på flera olika faktorer och aspekter.

Syfte

Syftet med den här undersökningen är att belysa vilken betydelse ett elevhälsoteam kan ha för formandet av specialpedagogens arbete, samarbete samt yrkesroll.

De frågeställningar som ligger till grund för undersökningen är följande:

1. Vilka förväntningar, har rektor och övriga medlemmar i ett elevhälsoteam, på specialpedagogen?
2. Hur ser samarbetet ut mellan de olika professionerna i ett elevhälsoteam?
3. Hur formas specialpedagogens vardag utifrån dess medverkan i elevhälsoteamet?

Undersökningen baseras därmed på följande tre områden; förväntningar, samarbete och inflytande avseende den specialpedagogiska yrkesrollen.

Skolans ansvar för den specialpedagogiska verksamheten

Skolans ansvar för den egna verksamheten styrs av yttre ramar som skollagen, Lgr 11 samt skolförordningen. Dessutom ska det på kommunal nivå utarbetas en skolplan för kommunens utbildningsverksamhet. Till sist ska den enskilda skolan utarbeta planer för den egna verksamheten. Skolan är också skyldig att erbjuda alla elever det stöd som behövs för att de ska nå de av skolverket uppsatta kunskapskraven.

Lagar och styrdokument

Vad säger våra styrdokument om specialpedagogen och elevhälsoteamet? I skollagen 25 § står följande

För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska, psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. (Skollagen, 2010:800, s.24)

Här står det klart och tydligt att specialpedagogisk kompetens ska finnas. I Lgr11 står det också att rektor har ett särskilt ansvar för att ”undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.” (Lgr11, 2011, s.18) Denna punkt i Lgr11 visar på att specialpedagogens kompetens i elevhälsoteamet bör vara ett stort stöd för rektor i arbetet med elevernas måluppfyllelse i en skola för alla. Ett arbete som är förebyggande men som även har utrymme för flexibla insatser under hela skoltiden. Specialpedagogens handledande kompetens, gentemot enskilda lärare eller lärarlag, kan bidra till att undervisningen förändras så att fler elever ges möjlighet att nå kunskapskraven utan att särskilda insatser på individnivå behövs.

Specialpedagogens yrkesroll

I en skola för alla, ska alla kunna delta utifrån sina egna förutsättningar. Därför är det av största vikt att det finns specialpedagogisk kompetens som tillsammans med rektor kan hjälpa till att skapa bra inlärningsmiljöer, ta fram rätt hjälpmedel, stötta samt undanröja hinder för elevernas kunskapsinhämtande. Persson (2007) framhåller vikten av forskning kring den specialpedagogiska yrkesrollen. Hur ser den ut i nuläget? Hur kommer den att behöva se ut i framtiden? Ser den likadan ut i alla verksamheter? Det finns flera frågor som kan behöva utvecklas och studeras över tid.

Vidare framhåller Persson (2007) att garant för att verksamheten verkligen är, en skola för alla, utgörs av rektorn tillsammans med specialpedagogen. God kommunikativ förmåga och tillit mellan rektor och specialpedagog är starka komponenter för en gynnsam skolutveckling, då specialpedagogen i sin tur utgör länken mellan rektor och skolans lärarlag.

Specialpedagog – en ny profession

Före 1962 var specialundervisningen och speciallärarutbildningen fokuserade på segregerade hjälpklasser. Utbildningen på folkskoleseminariet genomfördes på en termin och man skilde på kvinnor och män, kvinnorna utbildade sig i Stockholm och männen i Göteborg. 1962 infördes den statliga speciallärarutbildningen samtidigt som studierna utökades till att omfatta två terminer. Inriktningen fokuserade på specialklasser och samordnad specialundervisning eller klinikundervisning som den också kallades. Med högskolereformen 1977 kom den stora förändringen när det gällde speciallärarutbildningen, detta genom att en ny utbildningsplan infördes. ”Speciallärarrollen kom nu att förändras från behandling av redan etablerade svårigheter till en koncentration på förebyggande insatser i ett större skolperspektiv.” (Bladini, 1990, s.9) Om man delar in speciallärarrollen i tre tidsperioder kan man fram till 60-talet benämna specialläraren som en hjälpklasslärare, mellan 60- till 80-talet som en pedagogisk specialist och från 80-talet som en förändringsagent.

I början av 1990-talet startades specialpedagogutbildningen i Sverige. Den avsågs leda till kompetens att kunna arbeta rådgivande, undervisa, utreda och handleda. Förutom detta ska specialpedagogen också arbeta för skolutveckling, vilket ska ske i nära samarbete med skolledningen. I utbildningsplanen för specialpedagogiska programmet vid Göteborgs Universitet listas följande färdigheter och förmågor som specialpedagogen ska besitta efter sin utbildning;

- visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på organisations-, grupp- och individnivå,
- visa förmåga att utforma och delta i arbetet med att genomföra åtgärdsprogram i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,
- visa fördjupad förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor för kollegor, föräldrar och andra berörda, och
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever. (Utbildningsplanen, vt13)

Tideman m fl (2005) menar att specialpedagogen bör vara väl förtrogen med skolkulturen, kunna undanröja hinder och se möjligheter med fokus på en skola för alla samt vara flexibel i sitt arbete som styrs utifrån verksamhetens behov och krav. Specialpedagogen är också en naturlig länk mellan rektor och lärarlaget. På så vis kan specialpedagogen påverka och möjliggöra större anpassningar i lärmiljön. Specialpedagogen kan vara behjälplig i planerandet så att verksamheten genomför de åtgärder som krävs för att eleven ska lyckas i sitt lärande. Kommunikationen mellan specialpedagogen, eleven, vårdnadshavare samt lärare måste kännetecknas av lyhördhet och samspel för att nå ett optimalt resultat.

Bladini (2004) benämner specialpedagogen som en slags förändringsagent i skapandet av en skola för alla. Till skillnad från specialläraren som är ett stöd som kompletterar lärarna i arbetet med eleverna, ska specialpedagogen dessutom ha ett nära samarbete med skolledningen i skolutvecklingsarbetet. Därför gäller det att specialpedagogen verkar för en

positiv skolmiljö som kännetecknas av ett gemensamt språk för alla parter. Specialpedagogen kan med handledning och konsultationssamtal bidra till ökad förståelse för den kommunikativa aspekten i mötet mellan lärare, elever och vårdnadshavare.

Detta innebar att specialpedagogen skulle utveckla en ny funktion inom pedagogiska verksamheter där professioner med givna roller och förväntningar redan hade sitt uppdrag. Man kan förstå specialpedagogens nya uppdrag som en initiering av en ny yrkesroll. (Bladini, 2004, s.16)

Att professionalisera sig inom en ny yrkesroll innebär att slå vakt om och hävda sitt eget kunskapsrevir, det vill säga att ge sitt kunskapsområde en stark ställning i verksamheten. En problematik som skulle kunna vara påtaglig är lojalitetsdragning samt gränsdragning då ”specialpedagogen har en särskild ställning inom elevvården som specialist med samma grundutbildning som lärarna och oftast även skolledningen.” (Backlund, 2007, s.52) Därför är det särdeles viktigt för specialpedagogerna att skaffa sig legitimitet hos skolledningen och lärarkåren för att ett gott samarbete ska kunna genereras.

Till skillnad från speciallärares roll som med hjälp av ett segregerande arbetssätt har stöttat och hjälpt elever i behov av särskilt stöd har specialpedagogen en annan funktion enligt de mål som utbildningen fastställt. Specialpedagogen ska verka för ett inkluderande arbetssätt i samspel med den övriga personalen på skolan, dessutom ska specialpedagogen driva det pedagogiska utvecklingsarbetet. Byström och Nilsson (2003) menar att kunna skapa en fast yrkesidentitet kan för specialpedagogen vara ett dilemma i och med att den ska ”markera sin kompetens som specialpedagog, samtidigt som samhörigheten och nedtoningen av expertrollen är en förutsättning i samarbetet med kollegor och föräldrar i arbetet kring elever.” (s.13)

Elevhälsoteamet

Hjørne och Säljö (2008) har forskat kring normalitet i den svenska skolan med fokus på elevhälsa. De framhåller att det direkta samt indirekta avgörandet om resursfördelningen i skolan avgörs i elevhälsoteamsmötena, vilket gör dem centrala för skolans verksamhet. Normalitet samt avvikelser från det förväntade behandlas under dessa möten, därför anser Hjørne och Säljö att det är viktigt att man i elevhälsoteamet definierar begreppet normalitet. Vad är normalt och vad är avvikande i en skola för alla? En viktig diskussion som speglar aktörernas människosyn och förhållningssätt.

Elevhälsoteamens möten sker på regelbunden basis och syftet med dem är att ventilera och diskutera problematiska händelser i den egna verksamheten. Författarna beskriver en struktur, på elevhälsoteamsmötenas diskussioner kring enskilda elevärenden, som är vanligt förekommande i institutionella möten. Vilket innebär att den som lägger fram ärendet ges tid att introducera fakta kring problemet. Därefter diskuterar mötesdeltagarna ärendet tillsammans, vilket gör det möjligt att se problemet från olika synvinklar. Slutligen söker de komma fram till någon form av konklusion, vilket innebär att de försöker hitta någon lösning på problemet. Fördelen med flera yrkesprofessioner är just den att man ser saker ur olika perspektiv och att de därmed ska

Bidra med analys och förslag från sina respektive kompetensområden och på så sätt skall förståelsen av barns problem öka och åtgärdsförslagen bli mer välgrundade och professionella. (Hjørne & Säljö, 2008, s.147)

Hjörne och Säljö (2008) framhåller att elevhälsoteamen ska kännetecknas av multiprofessionalitet, vilket de anser, bidrar till skolutveckling. Backlund (2007) uttrycker i en studie om elevvård i grundskolan att ”Skolans elevvårdande praktik befinner sig i gränslandet mellan pedagogikens, psykologins, medicinens och det sociala arbetets fält.” (s.17) Med det framhåller hon att elevhälsoteamet har samlat viktiga aktörer som verkar för ett skolsocialt arbete. Ett arbete som ska skapa en bra skolmiljö för alla barn och ungdomar. Detta arbete ska då utgå från de kunskaper om risk- och skyddsfaktorer som elevhälsoteamets aktörer besitter.

Hjörne och Säljö (2008) menar också att den kommunikativa beskrivningen av eleverna under elevhälsoteamsmötena är kategoriserande, och då oftast med vokabulär tagen från neuropsykiatri. Medlemmarna i elevhälsoteamen är familjära med sättet att beskriva elevernas problematik, trots att den inte alltid är speciellt tydlig eller klagörande. Genom att använda den lånade vokabulären kan det hända att en elev beskrivs med generella ordalag utifrån en diagnos istället för en tydlig beskrivning av den faktiska elevens skolsituation.

Centralt placerade kommunala resursteam decimerar antalet specialpedagoger ute på skolorna. Byström och Nilsson (2003) menar att det leder till att specialpedagogens roll blir mer av en konsultativ karaktär, vilket också försvårar skolutvecklingsarbetet när den endast gästspelar i skolan och därmed får svårt att se helheten i verksamheten. En stationär specialpedagog bör ha större möjligheter att driva ett förändrings- och utvecklingsarbete i den egna verksamheten.

Backlund (2007) anser att i skolans verksamhet är det viktigt att elevvården är integrerad, för att skolan ska kunna utvecklas positivt. Elevhälsoteamets multiprofessionella kompetens förväntas arbeta hälsofrämjande samt lösningsinriktat och handledande mot samtliga medlemmar i verksamheten. Enligt Backlund är kurator, skolsköterska samt rektor de centrala aktörerna i elevhälsoteamet. Därefter kommer specialpedagog samt skolpsykolog. Vidare menar hon att specialpedagogen ofta får träda in i rollen som kurator på skolor som saknar kuratorskompetens. På en del områden ingår även studie- och yrkesvägledare, SYV i elevhälsoteamet och skolläkare brukar oftast vara en extern tjänst som kommer till skolan regelbundet.

Den särskilda elevvårdspersonalens kompetens förväntas kunna användas i arbetet med att skapa en hälsofrämjande miljö i skolan och genom indirekt stöd via lärarna bidra till att dessa ska bli bättre rustade för att själva kunna förstå och möta elever i svårigheter. (s.45)

Lärarna är skolans närmaste representanter i mötet med eleverna, därmed har deras bemötande stor betydelse för hur eleverna uppfattar skolan. När det gäller relationsarbetet mellan elev, lärare och vårdnadshavare har elevvårdens aktörer en central funktion som stöd till lärarlaget. För att kunna verka för en god studiemiljö och ett tillåtande klimat på skolan, anser Svedberg (2007) att det är av högsta vikt att elevvårdens aktörer ges tid för reflektion och eftertanke. Ett systematiskt hälsofrämjande arbete kräver engagemang och delaktighet av alla berörda parter. Därför är det viktigt att skolledningen initierar ett gemensamt språkbruk och tar hjälp av elevhälsoteamets olika professioner.

Specialpedagogiska perspektiv

Specialpedagogiken är tvärvetenskaplig och har kopplingar till en rad olika områden som medicin, sociologi, psykologi, filosofi och naturligtvis pedagogik. Inom specialpedagogiken talar man om flera teorier och perspektiv som är av stor vikt för kunskapsbildningen. (Ahlberg, 2009) Här följer ett urval av specialpedagogiska perspektiv som handlar om kommunikation, samspel, relationer samt kompensation och miljöaspekter vilka samtliga är av betydelse för specialpedagogens yrkesroll och arbete i samspel med elevhälsoteamet.

Ahlberg (2009) förespråkar bland annat det kommunikativt relationsinriktade perspektivet KoRP, vilket innebär att triaden kommunikation, delaktighet samt lärande flätas samman i skolans sociala praktik. Fokus ligger på individens samspel med omgivningen. Här belastar man inte eleven som bärare av svårigheterna utan man anser att miljön ska anpassas och förändras för att ge eleven de förutsättningar som behövs för att lyckas.

Hand i hand med Ahlbergs (2009) beskrivning av KoRP tar Alexandersson (2009) upp Vygotskils tankar om det sociokulturella perspektivet, vilket har sin grund i tänkandet och språket. Det utgår ifrån att språket och kommunikationen utgör länken mellan eleven och läraren. Triaden en aktiv miljö, en aktiv lärare samt en aktiv elev är stöttepelarna i det sociokulturella perspektivet. Nilholm (2007) menar att själva begreppet *sociokulturell* tar sitt avstamp i att det sociala liksom det kulturella sammanhanget är centrala komponenter för att kunna förstå utveckling, lärande samt interaktion.

Det relationella perspektivet som Persson (2007) förespråkar har också en hel del gemensamt med det kommunikativt relationsinriktade perspektivet KoRP. Persson menar att aktörernas interaktion, samspel eller förhållande är det centrala i det relationella perspektivet. Liksom KoRP handlar förståendegrunderna inte om beteendet och uppträdandet av den enskilde eleven utan istället om att elevens förutsättningar kan ses relationellt i vissa avseenden. Med det menar han att förändringar i omgivningen kan påverka elevens förutsättningar att nå de krav och mål som tidigare satts. Även små justeringar i lärmiljön kan leda till ett bättre studieklimat. Därför är det viktigt att det förs en tät diskussion kring elevernas studiemiljö.

Nilholm (2007) problematiserar kring tre olika perspektiv det vill säga, det kompensatoriska, det kritiska samt dilemmaperspektivet. Inom det kompensatoriska perspektivet handlar det om att identifiera problematiken, leta efter neurologiska eller psykologiska förklaringar och sedan skapa metoder för att kompensera problematiken. Eleven är ägare av problemet. Det kritiska perspektivet anser att orsakerna till misslyckanden i skolan ska sökas utanför eleven. Elevers olikheter bör ses som resurser i skolan, inte som problem. Man ser kritiskt på användningen av diagnoser i skolan. Inkludering, integrering och en skola för alla är centrala delar inom det kritiska perspektivet. Dilemmaperspektivet menar att det finns motsättningar, vilka inte går att lösa. Elevers olikheter eftersträvas. Ett dilemma kan vara frågan om en elev ska kompenseras utifrån den problematik som uppdragets eller om miljön ska tillrättaläggas för att passa elevers olikheter. I ett dilemmaperspektiv fokuserar man på hur de olika befintliga modellerna fungerar och kritiskt granska dem, snarare än att ha den ”rätta” modellen som utgångspunkt.

Ainscow (1998) redogör för tre samlade perspektiv. Det första perspektivet påminner om Nilholms kategoriska perspektiv, vilket innebär att man söker identifiering av problemet hos eleven. Man försöker sedan ge hjälp till eleven så att den kan följa skolans läroplan. Det andra perspektivet behandlar inlärningssvårigheter i en blandning av elevkaraktär samt organisationen kring dessa elever i samspel med läroplanens krav. Man har elevens

interaktion i fokus och man förespråkar inkludering. Det påminner om det sociokulturella perspektivet. Ainscows tredje perspektiv menar att de förändringar man gör för den enskilde eleven gynnar alla elever. Han pratar om aktionsforskning för att få till bästa möjliga inlärningsmiljö för alla elever.

Då specialpedagogen genomför vissa utredningar kring elevers läs-och skrivförmåga, liksom skolpsykologen utreder en del elevers begåvningsnivå kan Nilholms kompensatoriska perspektiv liksom Ainscows första perspektiv komma i fokus, eftersom man då söker finna problematiken hos eleven.

Specialpedagogen ska verka för en stimulerande inlärningsmiljö i samverkan med elevhälsoteamet och övrig personal i verksamheten. I elevhälsoteamet bör dialog föras kring elevers behov och därmed också hur inlärningen ska göras tillgänglig för alla utifrån ett inkluderande tänk. Dessa arbetsuppgifter och tankar kan sättas i relation till flera av ovan nämnda perspektiv nämligen KoRP, det sociokulturella perspektivet samt Ainscows andra och tredje perspektiv. Kommunikation och samspel är centrala pusselbitar i studien vilket går hand i hand med såväl KoRP som det sociokulturella perspektivet men också med symbolisk interaktionism, vilket beskrivs längre fram.

Etnografisk metod

Etnografiska studier inom skolforskningen sker ofta i syfte att undersöka en verksamhet från insidan. Jakobsson menar att en ”etnografisk studie innebär att söka förstå mening i mänskliga handlingar i olika sammanhang.” (Jakobsson, 2002, s.47) För att samla empiri genomförs, enligt Jakobsson (2002), oftast en etnografisk studie med deltagande observationer och intervjuer som metod. Genom deltagande observation ute på forskningsfältet under en längre tid ges tillgång till en mängd värdefull empiri som sedan analyseras och dras slutsatser kring. Resultatet av den etnografiska forskningen visar då på en helhetsbild av den empiriska studien, det vill säga situationer som fungerar bra samt situationer som fungerar mindre bra. Utifrån resultatet kan sedan åtgärder vidtas för verksamhetens bästa. Fördelar med studien är att kunna se ”objektet” i olika situationer vid olika tillfällen över tid. Nackdelar är att det kan vara tidskrävande och kostsamt för forskaren.

Aspers (2007) påpekar att vid observationerna görs fältanteckningar alternativt videospelning och vid intervjuerna rekommenderas användande av bandspelare som dokumentationsstöd.

För att kunna genomföra en etnografisk forskning med deltagande observation måste man ta kontakt med ansvarig i den verksamhet man valt ut eller fått tilldelad. När man berättar om sin forskning gäller det att vara ”reasonably honest” det vill säga ärlig, men utan att säga hela sanningen om man ska få tillträde till forskningsfältet. Aspers (2007) påtalar vikten av anonymitet av involverade aktörer på forskningsfältet. Den etiska aspekten är en grundfaktor när det gäller forskning.

Symbolisk interaktionism

Den symboliska interaktionismen är delvis framväxt ur den s.k. Chicagoskolan, där George Herbert Mead anses vara en ledande gestalt. Meads elev, Herbert Blumer, är en känd förespråkare av symbolisk interaktionism. Från ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv innehåller alla grupper, kulturer och organisationer medlemmar som konstant är inne i en

process där de tolkar världen runt omkring sig menar Taylor och Bogdan (1998). När individerna agerar inom gruppens, kulturens eller organisationens ram är det deras egna tolkningar av situationen som ligger till grund för deras agerande. En anledning är att människor har olika erfarenheter. Kön, ras eller klasstillhörighet kan också bidra till att människor har olika syn på olika händelser. En annan anledning är att människor agerar på olika sätt i olika konstellationer och situationer. Jakobsson (2002) menar att

en grundtanke i interaktionsteorier är, att individ och samhälle skapar och formar varandra i samspel genom relationer i dialektiska processer. [...] Lyckade gemensamma aktiviteter förutsätter gemensam uppfattning om innebörden. Den konstrueras i interaktion genom förmågan att ta den andres position och tolka utifrån den andres perspektiv. (s.45-46)

Människors interaktion och förmåga att sätta sig in i och förstå en annan människas uppfattning är centrala delar inom symbolisk interaktionism. När man ämnar studera människors interaktion och samspel i vardagssituationer anser Fangen (2005) att symbolisk interaktionism är ett särdeles lämpligt perspektiv att använda sig av.

Metod och genomförande

Undersökningen är etnografisk och kvalitativ. Empirin baseras på intervjuer av samtliga medlemmar i en skolas elevhälsoteam, inklusive skolans rektor. Som komplement till intervjuerna studeras Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012. För att få en tydligare bild av samarbetet i elevhälsoteamet samt specialpedagogens roll där, observeras några elevhälsomöten.

Önskemålet var att få tillträde till ett elevhälsoteam geografiskt beläget i Mellansverige. Inledande kontakt togs per telefon med förvaltningschefen i vald kommun och senare med en av de tre rektorerna på den valda skolan, åtföljt av ett missivbrev via e-post (bil.1). I missivbrevet beskrevs undersökningens genomförande samt den etiska aspekten av den. Samtliga tre rektorer agerade ”portvakt” (Fangen, 2005) då de efter intern diskussion i elevhälsoteamet beredde tillträde till undersökningen. Besked lämnades per e-post, där jag hälsades välkommen till deras nästa elevhälsoteamsmöte.

In many organizations a straightforward approach will work. People are usually surprised at how accessible many organizations are. (Taylor & Bogdan, 1998, s. 29)

Urval

För att hitta ett forskningsfält som uppfyller de kriterier som satts upp, söktes information om skolverksamhet och tillgång till elevhälsoteam på olika kommuners hemsidor. Det var därmed ett selektivt urval av forskningsfält, vilket är vanligt i kvalitativa studier. Fangen (2005) uttrycker att man i en etnografisk studie inledningsvis kan kartlägga möjliga verksamheter där man kan tänkas genomföra sin studie. Vilket också görs genom att ta del av informationen på kommunernas hemsidor. Fangen (2005) påpekar också att tidsaspekten, det vill säga hur mycket tid forskaren har till sitt förfogande är en bidragande faktor till urvalet. Jakobson (2002) menar att den optimala forskningsarenan, är den arena där forskaren lätt bereds tillträde och tillgång till gynnsam empiri samt kontakt med forskningsfältets aktörer.

Undersökningen genomfördes på ett skolområde, med verksamheter från förskola, F-9, SFI till vuxenutbildning, i en mindre kommun i Mellansverige. F-9 var den del av verksamheten

som ingick i undersökningen. F-6 består av en parallell och 7-9 av fyra paralleller med totalt 450 elever. Ledarskapet är fördelat mellan de tre rektorerna och skolan är organiserad i arbetslag, där F-6 utgör ett arbetslag medan 7-9 fördelas på tre arbetslag. I elevhälsoteamet ingår två specialpedagoger, en kurator, en skolsköterska, en studie- och yrkesvägledare (SYV), en skolpsykolog samt de tre rektorerna som tillsammans leder arbetet. På kommunal nivå finns även tillgång till skolläkare som kommer till skolan en gång per månad. Skolpsykologen arbetar även på kommunal nivå.

Deltagande observationer

Med deltagande observation menar Fangen (2005) att forskaren deltar i forskningsfältet. Detta kan göras på en skala från "go native", det vill säga att forskaren blir en i kollegiet och deltar på samma sätt som övriga deltagare på forskningsfältet, till att enbart agera som observatör av forskningsfältet utan att vara delaktig i den verksamhet som försiggår, vilket innebär att agera som en utomstående person t ex genom att komma till observationstillfällena och endast sitta med och lyssna samt anteckna utan att vara involverad i diskussioner och verksamhet.

Observationerna av elevhälsoteamsmötena ägde rum i februari, mars samt april, 2012. Ett möte per månad observerades. Den första och tredje observationen gällde ordinarie tvåtimmarsmöten som förekom varannan vecka. Den andra observationen genomfördes vid en längre sittning på fyra timmar, vilket förekommer en gång per månad. Då deltar även utvecklingspedagogen som dock inte tillhör elevhälsoteamet. Vanligtvis hålls mötena i samma lokal men pga. en bokningsmiss användes olika lokaler med i stort sett samma utformning och innehåll.

Min klädsel var diskret och jag placerade mig på olika platser, bredvid olika medlemmar vid varje tillfälle, för att kunna observera ur olika vinklar. Ingen inspelningsapparat användes vid observationerna utan fältanteckningarna fördes i ett vanligt block som jag hade i mitt knä. Medlemmarna i elevhälsoteamet informerades om anteckningsförfarandet innan det första mötet startade. Vid samtliga observationer studerades i huvudsak kommunikationen och samspelet mellan samtliga aktörer i elevhälsoteamet. Mitt möte med forskningsfältet skedde endast vid de tre observationerna samt vid intervjutillfällena.

Under det första elevhälsomötet agerade jag som deltagande observatör med betoning på observatör. Intentionen var att känna in deltagarna och den möteskultur som rådde inom teamet. Bemötandet från teamet upplevdes alltifrån avvaktande till hjärtligt. Vid det andra mötet välkomnades jag med öppna famnen och blev inbjuden i samtalet med direkta frågor ställda till mig. Konstellationen var lite annorlunda då några av medlemmarna inte var närvarande på grund av fortbildning. Specialpedagogerna var dock på plats och hade en framträdande roll under denna sittning. Inför det tredje mötet hade nästan alla individuella intervjuer genomförts, vilket påverkade bemötandet. Jag mottogs och välkomnades som "en i gänget" och det blev en del småprat innan mötet startade. Liksom vid det andra mötet hade fokus flyttats från observatör till mer deltagande observatör.

Det innerliga intresset för forskningsfältets aktörer och verksamhet medgav tillträde i stor utsträckning. Upplevelsen av att vara varmt välkommen var stor.

Intervjuer

Kvalitativa intervjuer och samtal kan ses som ett komplement till deltagande observationer. Den empiri som framkommer genom observationer i kombination med intervjuer bidrar enligt Fangen (2005) till validering av den egna tolkningen. Huvudsyftet med intervjuerna är att utöka det empiriska materialet kring studiens frågeställningar. Aspers (2007) anser att forskaren skapar en relation med informanten genom att inleda intervjun med några enkla frågor om informantens bakgrund, vilka också kan vara gynnsamt för forskaren att känna till. Vidare menar Aspers (2007) att man efter att ha stängt av inspelningen och situationen är mer avspänd, kan forskaren med fördel ställa några fler frågor som då kan ge en annan aspekt av forskningsfältet. Den strategin anammades och informanterna delgav en förtydligande bild av den aktuella verksamheten.

Efter det första elevhälsoteamsmötet bokades tider för intervju med fyra av totalt nio medlemmar. Vid nästa möte bokades tider för ytterligare fyra medlemmar och vid det sista mötet gjordes den sista intervjubokningen av de nio intervjuerna.

Intervjuerna genomfördes under februari till april, samtliga spelades in med hjälp av en diktafon. Samtliga intervjuer förutom en genomfördes i avskildhet på forskningsfältet. En intervju genomfördes i ett lugnt rum på annan ort, enligt informantens önskan. Varje intervju inleddes med lite småprat för att informanten skulle känna sig avslappnad innan bandspelaren sattes på. Efter några inledande frågor om informantens bakgrund tog intervjuerna fart. Ett urval av färdiga frågeställningar användes men följdfrågor, utifrån de svar som getts, ställdes också. Detta var ett medvetet val av strategi för att undvika stereotypa svar och istället få informanterna att berätta och ge mer utförliga svar på de frågor och följdfrågor som ställdes. Intervjuerna tog olika lång tid men alla höll sig inom den tidsram, på 1 timme, som angetts i förväg. Samtliga intervjuer transkriberades för att senare kunna tolkas och analyseras.

Dokumentstudier

Fangen (2005) påpekar det frekventa i att parallellt utnyttja olika metoder under fältarbetet. Bakgrundsinformationen om forskningsfältet fås lämpligtvis genom dokumentstudier som sedan ligger till grund för de frågeställningar som kan användas i intervjuerna. Fangen (2005) menar också att ett gynnsamt skäl att studera dokument i kombination med deltagande observation, ger en möjlighet till bättre kontextualiserande av det egna materialet.

Det dokument som verksamheten arbetade utifrån, förutom skollagen och kursplanerna, avser Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012, vilken skickades per e-post av rektorerna. Ovanstående dokument lästes, tolkades och analyserades i relation till vad som framgick i intervjuerna och observationerna ute på forskningsfältet. Tyvärr innehöll inte Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012 någon större mängd empiri till studien.

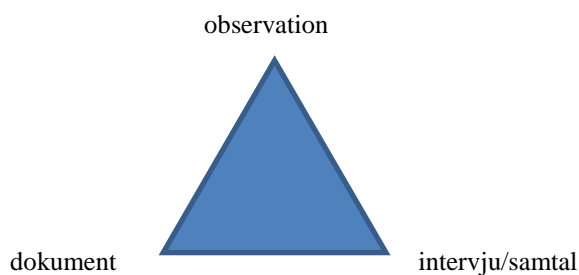
Analys

Med analys menar Ahlberg (2009) att man strävar efter att hitta mönster och eventuella likheter eller skillnader som sedan kan delas upp i olika kategorier eller teman. I anslutning till varje observation och intervju samlades tankar och reflektioner som skrevs ner direkt. Observationsanteckningarna skrevs ut och inspelningarna från intervjuerna transkriberades ordagrant för att sedan kunna analyseras. Denna empiri tillsammans med Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012 ligger därmed till grund för undersökningen.

Arbetsbeskrivning för specialpedagogerna eller elevhälsoteamet fanns inte upprättad på skolan och kunde därför inte studeras.

Under analyseringsförfarandet försökte jag anordna empirin utifrån teman. Med papper och penna ringades data in och kategoriserades allteftersom studien fortskred. Det kontinuerliga arbetet med analyseringen bidrog till att kategorisera och hitta temaområden som ställdes i relation till undersökningens syfte. Under analysprocessen förändrades temaområdena när ny empiri erhöles. Efterhand utkristalliserades de områden som ingick i studiens syfte tydligt. Den totala empirin bearbetades och analyserades med hjälp av triangulering.

Hammersley och Atkinson (2007) menar att när man använder triangulering så tar man sig an empirin med multipla perspektiv samt hypoteser i tanken. Vidare anser Hammersley och Atkinson att med triangulering avses inte att undersöka om empirin har validitet, utan upptäcka vilka slutsatser ur empirin som anses ha validitet. Detta uttrycks också av Aspers (2007) som påpekar att när den insamlade empirin ska analyseras använder sig forskarna ofta av triangulering, det vill säga med fokus på forskningens syfte/forskningsfrågan, analyseras all insamlad empiri utifrån såväl observationerna, intervjuerna samt dokumenten som studerats.

Figur 1 Etnografins trianguleringsmodell

Trovärdighet

Trovärdigheten kan säkerställas med hjälp av trianguleringsprocessen.

Ethnography often involves a combination of techniques and thus it may be possible to assess the validity of inferences between indicators and concepts by examining data relating to the same concept from participant observation, interviewing, and/or documents. (Hammersley & Atkinson, 2007, s.184)

Feltolkningar av frågor och svar kan påverka studiens trovärdighet, därmed beaktades extra lyhördhet under insamlandet av empirin. För att motverka feltolkningar vid intervjuerna sammanfattades med jämna mellanrum det informanten yttrat. Vid dessa sammanfattningar användes ofta den inledande frasen: – *Om jag förstått dig rätt*, osv. Följdfrågor ställdes också för att säkerställa att de uppgifter som lämnats uppfattades korrekt.

Vid de enskilda intervjuerna med aktörerna i elevhälsoteamet avgavs i mycket stor utsträckning likartade svar på de frågor som ställdes, vilket innebar att tillförlitligheten prövats och getts ett positivt utfall. Då studien endast omfattar en skola gjordes bedömningen att resultatet inte bör generaliseras till andra verksamheter av likartad karaktär.

Etik

Det är av största vikt att forskaren tar sitt etiska ansvar gällande enskilda informanter och den verksamhet som ställt upp som forskningsfält. Taylor och Bogdan (1998) menar att forskaren måste balansera den etiska aspekten med sitt ansvar för den egna professionen, informanterna och verksamheten på forskningsfältet. Forskaren måste välja mellan flera moraliska alternativ samt ta ansvar för sina val som ofta utgår från den egna känslan för vad som är rätt och fel.

Innan undersökningen påbörjades, informerades berörda rektorer om syftet med den. Detta gjordes per telefon och via e-post. I informationen betonades att det är frivilligt att delta i undersökningen samt att deltagandet kunde avbrytas om deras önskan var så. Samtliga medlemmarna i elevhälsoteamet tog också del av ovanstående information via rektorerna innan undersökningen startade samt vid det första observationstillfället. Vikten av konfidentialitet påtalades på nytt i samband med intervjutillfällena. Den insamlade empirin förvarades säkert och kommer endast att användas i denna undersökning. (Stukåt, 2005) Det inspelade materialet kommer att raderas när undersökningen är avslutad. Samtliga etiska överväganden har utgått från Vetenskapsrådets fyra huvudkrav, vilka innefattar information, samtycke, konfidentialitet samt nyttjande. (Vetenskapsrådet, 2002)

Resultat

Det första fysiska besöket på forskningsfältet skedde den 20 februari 2012 vid ett tvåtimmars elevhälsoteamsmöte, vilket ägde rum kring ett ovalt bord i ett av skolans konferensrum. Det rådde fri placering och det fanns lediga platser för gäster. Jag valde att placera mig på en ledig plats där jag hade god uppsikt över samtliga deltagare. De tre rektorerna hade förberett specialpedagogerna, kuratorn, skolsköterskan och SYV på min närvaro, tyvärr var inte skolpsykologen och en av rektorerna närvarande. Jag hälsades välkommen och aktörerna presenterade sig, därefter delades dagordningen ut. Ledare och sekreterare i mötet var alltid rektorerna och mötesprotokollet lämnades ut vid nästa möte som skulle äga rum två veckor senare.

Det första besöket följdes av intervjusamtal med SYV den 21 februari. Vi träffades i en av specialpedagogernas arbetsrum där vi satte oss mitt emot varandra vid ett runt bord. Stämningen var avslappnad och vi småpratade lite innan intervjun tog fart. Jag upplevde det mer som ett samtal än en intervju. Tyvärr blev vi avbrutna av specialpedagogen som kom för att hämta sin jacka på rummet. Avbrottet påverkade dock inte intervjun, enligt min bedömning.

Intervjun med den ena specialpedagogen skedde enligt hennes önskemål i ett lugnt, avskilt rum utanför forskningsfältets miljö. Vi placerade oss mitt emot varandra vid ett rektangulärt bord och kunde prata ostört under hela intervjun, som genomfördes den 24 februari. Under intervjun framhävde specialpedagogen sig själv och sin kompetens vid ett flertal tillfällen. Jag upplevde en underton av bitterhet då specialpedagogen vid upprepade tillfällen nämnde att hon känt sig förfördelad när specialpedagogtjänsterna på skolan skulle tillsättas. Trots det pratade hon gott om den andra specialpedagogen och menade att de med sina olika bakgrunder kunde komplettera varandra.

Nästa intervju var inplanerad den 28 februari och då var det dags för mig att träffa kuratorn på hennes arbetsrum som låg i slutet av administrationskorridoren. Där möttes jag av ett gemensamt väntrum för besökande till kuratorn och skolsköterskan. Kuratorn satt vid sitt skrivbord och jag ombads ta plats i en besöksstol mitt emot henne. Eleverna hade sportlov den här veckan så vi kunde prata ostört. Till en början gick intervjun trögt då kuratorn besvarade mina frågor mycket kortfattat. Med hjälp av följdfrågor kunde jag dock få mer utförliga svar allt eftersom intervjun varade.

Den 6 mars var det dags för det andra observationstillfället, vilket var ett fyratimmars elevhälsoteamsmöte. De hade ett längre möte en gång/månad då deltog även skolans utvecklingspedagog trots att hon inte hörde till elevhälsoteamet. Tyvärr var varken skolpsykologen, skolsköterskan, kuratorn eller SYV närvarande. Den här gången satt vi återigen kring ett ovalt bord i ett av skolans konferensrum, dock inte det samma som vid första mötet. Fri placering rådde även denna gång och jag satte mig på en ledig plats där jag kunde se alla deltagare. Rektorena skötte ordförande och sekreterarsysslor och dagordningen följdes.

Samma dag träffade jag den andra specialpedagogen för intervju. Vi satte oss mitt emot varandra vid ett litet runt bord i hennes arbetsrum där vi kunde samtala ostört. Det var ett avslappnat samtal där specialpedagogen svarade eftertänksamt och utförligt på mina frågor. Samtalet fördjupades med hjälp av följdfrågor och stämningen upplevdes som mycket god. Specialpedagogen upplevdes mycket professionell och kunnig samtidigt som hon verkade otroligt intresserad av sitt arbete. Arbetsrummet var inbjudande med bilder som anknöt till skolans verksamhet vilket bidrog till att man kände sig välkommen direkt man steg in i rummet.

Den 13 mars var det dags för den första rektorsintervjun. Vi träffades i ett mindre konferensrum på skolan där vi kunde genomföra intervjun ostört. Återigen satt jag mitt emot respondenten men denna gång vid ett ovalt bord. Liksom vid de tidigare intervjuerna inleddes denna med lite småprat innan jag började ställa mina frågor. Rektorn besvarade frågorna utförligt, beskrivande och enligt min tolkning med stolthet över verksamheten.

Nästa intervju genomfördes den 20 mars med den andra rektorn i ett litet konferensrum i närheten av hennes arbetsrum. Även under den här intervjun fick vi sitta ostört och inledde med lite småprat. Till en början besvarades frågorna kortfattat men efter en kort stund och med hjälp av följdfrågor blev svaren mer utförliga. Min tolkning var att rektorn var en aning spänd till en början men slappnade av allt eftersom intervjun pågick.

Sista rektorsintervjun genomfördes den 21 mars. Den här gången var jag inbjuden till rektorns arbetsrum och vi satte oss bredvid varandra vid ett litet samtalsbord. Stämningen var avslappnad redan från start och rektorn pratade på entusiastisk och gav utförliga svar på mina frågor. Även denna gång ställde jag följdfrågor för att få en djupare förståelse utifrån syftet med undersökningen. Intervjun upplevdes mer som ett samtal än en intervju och jag kände mig varmt välkommen.

Den 2 april var det dags för min sista inplanerade observation av ett tvåtimmars elevhälsoteamsmöte. Vi samlades i ett av skolans konferensrum där vi tog plats kring ett ovalt bord. Vid det här mötet var skolpsykologen också närvarande, vilket han inte varit vid de tidigare mötena. Dock saknades den ena specialpedagogen och SYV. Vid samtliga observationer såg jag till att placera mig bredvid olika personer varje gång. Den här gången

var det inte lika gott om plats men alla kunde sitta ner kring bordet men vi satt tätt inpå varandra. Vid de tidigare observationerna hade det funnits lediga platser, denna gång var det fullsatt. Stämningen upplevdes inte lika avslappnad som vid tidigare möten och jag kunde ana en tendens till grupperingar bland deltagarna. Skolsköterskan och kuratorn upplevdes som en enhet trots att de satt en bit ifrån varandra. Endast den ena specialpedagogen var närvarande och hon verkade en aning avvaktande gentemot skolpsykologen som i sin tur verkade hålla en viss distans till såväl specialpedagogen som skolsköterskan och kuratorn. Rektorena däremot verkade nöjda med uppslutningen och då särskilt skolpsykologens närvaro.

Skolsköterskan och jag träffades för intervju den 3 april i ett litet samtalsrum i anslutning till personalrummet på skolan. Vi satte oss mitt emot varandra i ett par sköna fåtöljer vid ett litet bord. Skolsköterskan visade sig intresserad av min undersökning och tyckte det skulle bli intressant med intervjun. Efter den inledningen började jag ställa mina frågor som besvarades utförligt och med eftertänksamhet. Tyvärr blev vi avbrutna vid ett tillfälle då kuratorn kom in och ville meddela skolsköterskan om ett elevärende. Intervjun fortsatte sedan utan några fler avbrott. Även denna gång använde jag mig av följdfrågor för att få mer information.

Sista intervjun genomfördes med skolpsykologen den 10 april. Vi hade bestämt att ses på hans arbetsrum på kommunkontoret. Det var ett litet rum så han satt på sin arbetsstol medan jag blev hänvisad till en besöksstol. Vi småpratade lite om min undersökning innan intervjun påbörjades. Mina frågor besvarades grundligt och jag upplevde att skolpsykologen hade en bestämd åsikt om kollegorna i elevhälsoteamet. Återigen ställde jag följdfrågor för att utöka den empiri jag behövde för min undersökning.

Sammanfattningsvis upplevde jag att de intervjuer som skedde i arbetsrum kändes mer nära och ingav en trevligare stämning än de som hölls i konferensrum. Dock utan att relatera till de olika respondenterna. Jag kände mig varmt välkommen vid såväl observationer som intervjuer och min tolkning är att min närvaro vid elevhälsoteamsmötena inte påverkade aktörernas sätt att vara. Däremot upplevde jag en viss spänning hos en del av aktörerna vid inledningen av intervjuerna.

Parallellt med intervjuer och observationer studerades Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012. En av rektorena skickade planen till mig via epost direkt efter det första observationstillfället. Till min besvikelse var den väldigt personrelaterad, vilket innebar att det stod beskrivet hur lärarna i arbetslag A skulle arbeta för att t ex motverka kränkningar och hur lärarna i arbetslag B skulle arbeta osv. Vilket innebar att den inte genererade den mängd empiri jag förväntat mig.

Insamlandet av empirin skedde under perioden februari till april 2012. Resultatdelen har delats upp i tre temaområden utifrån syftet med undersökningen.

Aktörernas förväntningar på den specialpedagogiska rollen

Vid endast två tillfällen fick jag möjlighet att träffa skolans SYV, det var vid det första observationstillfället samt vid den enskilda intervjun. När jag under intervjun ställde frågan om hennes förväntningar på specialpedagogerna, fick jag till svar

Förväntningarna är att de har ganska bra koll på de elever som har särskilda behov och att jag ska kunna gå till min specialpedagog och säga att nu vill jag ha en träff med dig, för jag

undrar hur det ligger till med en speciell elev. Och då vill jag kunna sätta mig och få reda på vad som ligger bakom, om det är något speciellt beteende eller något jag behöver ta hänsyn till när det gäller vägledning sen. De specialpedagoger jag haft kontakt med har kunnat svara på frågor och kunnat hjälpa mig vidare. (120221)

Då SYV redogjorde för hur dessa förväntningar infriats kunde de tolkas vara förenliga med den specialpedagogiska yrkesrollens färdigheter enligt utbildningsplanen. Det märktes också på hennes kroppsspråk att hon fått det stöd hon förväntat sig från specialpedagogerna. Hennes ansikte lyste upp och hon var mycket avslappnad i sitt gestikulerande. SYV utstrålade en innerlig glädje när hon under intervjun beskrev sina förväntningar på specialpedagogerna.

Till skillnad mot SYV utstrålade inte kuratorn eller skolsköterskan någon större entusiasm när de vid de enskilda intervjuerna beskrev sina förväntningar gällande specialpedagogerna. Enligt min tolkning gav både kuratorn och skolsköterskan intrycket att de höll sig på sin kant och specialpedagogerna sysslade med sitt. Det var dock inget som någon av dessa båda aktörer själva uttryckte, däremot beskrev kuratorn sina förväntningar på följande sätt

Jag förväntar mig ett bra samarbete så jag tänker att vi ska komplettera varandra för att kunna göra det bästa av situationen till ett barn. Jag tycker vi ska se varandra som ett komplement, att de jobbar mycket med pedagogik och jag jobbar mycket med det sociala. (120228)

Trots att kuratorn förväntade sig ett gott samarbete och att specialpedagogen och hon skulle komplettera varandra höll sig hon sig neutral under intervjun och visade ingen inlevelse utan delgav informationen i kortfattade ordalag. Skolsköterskan förhöll sig också neutral vid den enskilda intervjun. Hon gav intrycket av att vara en person som gärna vill få sin vilja igenom. Hennes förväntningar på specialpedagogerna kretsade kring att kunna samarbeta kring enskilda elever, av vilka skolsköterskan fått information angående deras inläringssituation. Med den ton och sätt som att skolsköterskan redogjorde för sina förväntningar tolkades det som om hon gav uppdrag till specialpedagogerna med en underton av att skolsköterskans yrkesroll och arbete var viktigare än specialpedagogernas.

Skolpsykologens förväntningar visade att han var insatt i den specialpedagogiska yrkesrollen. Han gav intrycket av att vara välinformerad och kunnig inom skolans område och hade på eget initiativ breddat sig inom läs- och skrivproblematik, ett område som också överlappar specialpedagogernas.

Ja, dels har jag förväntningar på att man ska kunna se och observera hur olika lärsituationer går till – vad är det som händer i klassrummet, på vilket sätt lär den här läraren ut och på vilket sätt kan man tänka sig att det här barnet lär in. Att man ska kunna hjälpa till och kartlägga inläringssätt och speciella behov och att man också ska kunna veta vilka verktyg som behövs. Man ska kunna dem och man ska kunna lära ut verktyg till lärare och man ska också kunna hjälpa till och ha viss specialundervisning när det behövs. (120410)

Skolpsykologen var medveten om att det fanns speciallärare på skolan som kunde ta hand om specialundervisningen men han menade att även specialpedagogerna kunde hjälpa till med det ibland. Han hade ytterligare förväntningar på specialpedagogerna som han delgav mig nämligen att de skulle

vara med och hjälpa till i förebyggande arbete, vad som krävs för att det ska bli en god lärande miljö. Vara med och hitta en nyanserad bild av barn utifrån specialpedagogisk kunskap och att man samarbetar i utredning. (120410)

För övrigt nämnde skolpsykologen att specialpedagogerna kunde vara bollplank åt lärarna samt marknadsföra sin kompetens mera så skolläningen och lärarkåren vet vad de kan få hjälp med.

Rektorernas förväntningar på skolans specialpedagoger var rätt så likartade enligt min tolkning, trots det uppfattade jag det inte som att de pratat ihop sig och diskuterat detta innan de enskilda intervjuerna utan de beskrev den egna synen i det som delgavs. Samtliga tre rektorer hade stolthet i rösten när de pratade om specialpedagogerna och deras arbete, det riktigt lyste om dem.

Ja, dels är det ju kompetensen då, att jag tycker att det har varit väldigt bra och behändigt när man har specialpedagoger som har utredningsbiten och kanske är vana att ha kontakter med BUP och skolpsykologen. Kontakt med arbetslagen, specialpedagogerna är rektors förlängda arm. Vi kan inte göra allting, vi ansvarar men vi kan ge specialpedagogerna uppdrag och då har vi den förväntningen att de följer den processen, sen att ha kommunikation med oss så att vi är med på banan. (120313)

Det jag förväntar mig i första rummet är ju en kunskap och att kunna tillföra det här med stödet kring elever och hur man kan jobba med det. Givetvis den här specialkompetensen gällande pedagogiska och kompensatoriska hjälpmedel, att både vara en kompetens för personal och eleven. Ja, det är nog mycket den biten men även det här med strukturer, kompetensutveckling och kartläggning, att se sådana behov utifrån sin kompetens. (120320)

Det är ju att vara behjälplig till mig, att vara en del i att barnen ska ha det så bra som möjligt, barnens bästa. Men just det där att hålla i det övergripande att se det är ju jätteviktigt. (120321)

Samtliga rektorer och skolpsykologen förväntade sig också att specialpedagogerna skulle finnas till stöd för samt vid behov handleda både enskilda lärare, lärarlag och elever. De ska också kunna genomföra coachande samtal, ha bra koll på elever i behov av särskilt stöd samt komplettera de andra aktörernas roller. Ytterligare gemensamma förväntningar är att specialpedagogerna dels ska kunna genomföra observationer av hur lärsituationer går till i klassrummet men också göra kartläggningar och utredningar av elevernas inlärningssätt och olika behov så att de sen kan stötta lärarna. Specialpedagogerna ska känna till och ha kunskap om olika hjälpmedel och veta vilka verktyg som behövs, dessutom ska den också kunna lära eleverna att använda dessa hjälpmedel och verktyg.

Specialpedagogerna är enligt de tre rektorerna viktiga personer som ska hålla i det övergripande specialpedagogiska arbetet samt vara rektor behjälplig i arbetet att barnen och ungdomarna ska ha det så bra som möjligt under sin skoltid. Samtliga rektorer förväntar sig också att specialpedagogerna ska vara med och bidra till skolans kompetensutveckling samt att de ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Vilket också uttrycks i Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012 enligt följande

Göra observationer på de platser eleverna upplever som otrygga. Föra regelbunden dialog med lärarna om språkbruket. Elevhälsoteamet deltar aktivt i arbetslagens diskussioner kring arbetsmiljö och värdegrund. Handledningsamtal enskilt eller i grupp. (Skolans årliga Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012)

Specialpedagogerna förväntas även genomföra klassrumsobservationer för att säkerställa en bra inlärningssituation för eleverna samt för att bidra till att alla elever behandlas lika oavsett kön eller ursprung. Dessutom ingår de i elevhälsoteamets arbete med likabehandlingsplanen där det uttrycks enligt följande

För att stödja likabehandlingsarbetet utför elevhälsans personal tjeje- och killgrupper, värderingssamtal, handledning enskilt och i grupp, hälsosamtal, föräldrastödssamtal och deltar i rastverksamhet och skolans övriga arbete. (Skolans årliga Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012)

En av specialpedagogerna berättade vid den enskilda intervjun att hon egentligen inte har några förväntningar på sin specialpedagogkollega

För alla jobbar ju utifrån sin tro och idé att det är bra. Däremot har jag väl förväntningar på att hon också ska lita på att det jag gör är bra. För man gör olika och vi har kanske olika sätt att se på handling. Jag är kanske mer direkt handling men hon är kanske mer strukturerad och det kan vara bra komplement. (120224)

Hon utstrålade självsäkerhet och gav intryck av att vara trygg i sin yrkesroll. En underton av bitterhet kunde dock tolkas in under intervjun då hon vid flera gånger tog upp att den andra specialpedagogen fått heltidstjänsten medan hon som arbetat på skolan under många år fått nöja sig med en delad tjänst mellan specialpedagog och lärare. Den andra specialpedagogen däremot var mycket ödmjuk i sin framtoning och trygg i sin yrkesroll. Hon menade att

det är viktigt att vi specialpedagoger kan samarbeta med varandra och dra åt samma håll och det tycker jag att vi gör, hittills i alla fall och det är ju bra. För vi behöver ju ha någon slags enad ställning för verksamhetens skull. Man förväntar sig ju att man ska göra ett bra jobb och ta ansvar för det som ligger på en och bidra till det gemensamma och att vi drar åt samma håll. (120306)

Dessutom hade hon visioner om att det vore önskvärt att få nischas in i ett fåtal områden som man då kunde riktigt bra t ex utredningar eller hjälpmedel, istället för att som nu förväntas vara insatt i och kunna lite om mycket. Ett samarbete med alla specialpedagoger i hela kommunen skulle göra detta möjligt men i nuläget existerade inte detta.

Det framgick tydligt, vid alla individuella intervjuer, att samtliga aktörer i elevhälsoteamet förväntade sig ett gott samarbete med specialpedagogerna, där kuratorn, skolsköterskan, skolpsykologen, SYV eller rektorerna t ex kunde komma till specialpedagogen för att inhämta information kring en elev eller ett ärende det vill säga att kunna "bolla" idéer och tankar med specialpedagogen. Ändå visade det sig finnas en underliggande skillnad i vad som innefattas i uttrycket "bolla". De båda specialpedagogerna verkar ha en gemensam syn, liksom SYV, skolpsykologen och rektorerna. Såvitt jag tolkat det så handlar det om ett givande och tagande av information, tips och idéer kring ett ärende eller en uppgift. Kurator och skolsköterska verkar däremot se "bollandet" som ett sätt att få information från specialpedagogen samt att ge dem uppdrag utifrån elevsamtal. Skillnaden mellan dessa synsätt verkar vara en fråga om delaktighet och samarbete. Sekretessen ska inte brytas, men den ska inte heller vara en ursäkt i samarbetet kring till exempel en elevs framgångar socialt och/eller kunskapsmässigt.

Förväntningarna från samtliga medlemmar i elevhälsoteamet inrymde också att specialpedagogen skulle göra ett bra arbete utifrån sitt kompetensområde. Specialpedagogen förväntades vara kunnig och påläst inom sitt område, den skulle också kunna driva specialpedagogiska frågor och ärenden i elevhälsoteamet.

Kommunikation och samspel mellan aktörerna

Dynamiken och balansen i en grupp kan vara svår att se vid första anblicken. Den här gruppen, elevhälsoteamet, var en sammansättning av professionella individer med olika specialistkompetens. Samtliga medlemmar uppfattades trygga i sin yrkesroll och införstådda i sitt medlemskap i elevhälsoteamet. Balansen i gruppen kunde uppfattas som något ojämn då en del yrkesroller representerades av en person medan andra yrkesroller representerades av två eller flera personer. Gruppen leddes av tre rektorer som i det vardagliga arbetet satt nära varandra, de två specialpedagogerna satt till vardags i varsin ände på skolan, skolsköterska och kurator hade sina rum i anslutning till varandra med ett gemensamt väntrum, SYV fanns i huset i närheten av den ena specialpedagogen medan skolpsykologen hade sitt kontor i kommunhuset en bit bort. Vid elevhälsoteamsmötena träffades man i ett konferensrum där det rådde fri placering. Ingen hade företräde i samtalen utan alla var lika värda och bidrog med det de kunde och visste.

SYV ansåg att elevhälsoteamet var ett arbetslag som arbetade mot samma mål precis som övriga arbetslag på skolan. Övriga arbetslag bestod av samma professioner medan elevhälsoteamet var mer spretigt när det gällde kompetenserna. Hon menade vid intervjun att samarbetet mellan elevhälsoteamets aktörer är viktig då

vi är en sorts servicestation som servar alla arbetslagen på skolan och att samarbetet mellan mig och specialpedagogerna ger bra bakgrundsinformation, om det finns särskilda behov för en elev i samband med vägledningssamtal och gymnasieval. Den enskilda eleven kan då behöva mer coaching. (120221)

Vid samma intervju berättade SYV att kommunikationen mellan aktörerna var viktig. Olika professioner har olika sätt att uttrycka sig och olika vägar att gå för att nå målet

det som specialpedagogerna uttrycker att de jobbar för är ju inte samma som mitt även om målet är detsamma, att alla elever ska lyckas. (120221)

Kommunikationen är viktig för ett bra samarbete. Att ha ett gemensamt språkbruk skapar trygghet hos alla inblandade. Kuratorn beskrev sin syn på samarbetet och kommunikationen enligt följande

Jag tycker vi är en del av tårtan för vi är en tårta allihop. Vi jobbar verkligen bra ihop och verkligen stöttar varandra och peppar varandra och samtidigt är vi väldigt mån om att prata bra om varandra inför när vi har föräldrakontakter så de kan känna sig trygga med att ha en kontakt med någon av oss i elevhälsan. Vi tänker ganska lika och vi är noga med att vi är här för elevens skull. (120228)

När det gällde det specifika samarbetet med specialpedagogerna menade kuratorn vid intervjun att

Jag brukar tänka att många gånger får jag elever som har det jobbigt. Det påverkar ju nästan alltid deras studier och då tycker jag att det är bra att kunna samarbeta med specialpedagogerna. Jag tycker att det är jättebra när de kan vara med och skriva ett åtgärdsprogram för de har ju mer kunskap kring det, jag menar mål och hur man kan göra på det sättet så det är jätteviktigt för mig att ha det samarbetet. Då kan de ju hjälpa till och trycka på, på ett annat sätt och det är deras specialitet och de är jätteduktiga på det. (120228)

Såväl kuratorn som skolsköterskan framhöll samarbetet med specialpedagogerna med positiva ordalag. Min vision av samarbete är att man både ger och tar. Tolkningen av kuratorns och

skolsköterskans samarbete verkar mest vara ensidigt nämligen att de ger uppgifter till specialpedagogerna. Vilket förstärks av det skolsköterskan uttryckte vi intervjutillfället.

Vi ska kunna samarbeta kring enskilda elever. Jag sitter i mina hälsosamtal och eleverna uttrycker olika problem som att de inte klarar av svenskan och engelskan är si och matten är så. Att eleverna blivit lovade hjälp men får ingen. Då ska jag kunna släppa det till specialpedagogen och kunna lita på att hon tar tag i det och följer upp det så att det blir bra för den här eleven. (120403)

Skolpsykologen var tydlig och rak när han vid intervjun beskriver samarbetet med de olika aktörerna i elevhälsoteamet. Han utstrålade pondus och hymlade inte med sin syn på hur det låg till med hans samarbete med övriga aktörer i elevhälsoteamet.

Med en specialpedagog har jag ett bra samarbete och vi hjälps åt mycket, med den andra är det inte så mycket samarbete alls. Med skolsköterskan är samarbetet obefintligt och med kuratorn är det ibland. Två av tre rektorer samarbetar jag med och de tar egen handledning också. (120410)

Att utveckla samarbetet och kommunikationen mellan aktörerna i elevhälsoteamet ansåg skolpsykologen kunde vara på sin plats. Han menade vid intervjun att man kunde dra större nytta av varandras kompetens och att det var ett gemensamt ansvar att marknadsföra den egna kompetensen. Han menade att om det fanns tid till det så skulle han delta i fler elevhälsoteamsmöten och därmed bidra till mer samarbete utifrån den behovsinventering som kommer upp vid dessa möten.

Då kommer det att falla sig naturligt att man kan använda mig till fler saker. Man får ju också en chans att skapa bättre relationer då. I vissa saker kan det vara att de inte kan förstå att de kan använda mig till mer utan det kan vara att man inte har en tillräckligt god relation än så man vågar och vill. (120410)

Det specifika samarbetet mellan skolpsykologer och specialpedagoger kan se ut på olika sätt. En viktig faktor är tidsaspekten, hur hög arbetsbelastningen är, en annan faktor är tillgången till yrkeskategorierna. Skolpsykologen specificerade samarbetet och kommunikationen med specialpedagogerna på följande sätt.

Det kan vara om enskilda elever i utredning, det kan vara om skolform och dyslexi. Sen kan det vara i nätverksmöten som vi hjälps åt att se lösningar hur vi ska kunna hjälpas åt att förändra en kultur där man inte alltid tar hänsyn till barns särskilda behov. Så det är alltifrån individ till grupp och organisation. (120410)

Rektorerna var överens om att en stor del av samarbetet och kommunikationen med specialpedagogerna tog plats vid elevhälsoteamsmötena. Dessutom hade varje rektor en bestämd tid avsatt varje vecka med "sin" specialpedagog, då gjorde de en kortare avstämning av åtgärdsprogram och annat som kommit upp. Rektorernas samlade bild av samarbetet och kommunikationen med specialpedagogerna visade sig också att handla mycket om att de kunde "bolla" olika ärenden och problem med specialpedagogerna.

Det är mycket utifrån elevernas behov och det här med rutiner och det förebyggande arbetet. Det är ju de elever med störst problematik som man oftast sitter båda två omkring. Kanske inte bara specialpedagog och rektor utan även andra kompetenser då. (120320)

Det är viktigt att specialpedagogen sitter där det rör sig för att känna och lyssna och uppleva. Specialpedagogen och jag bollar ju mycket. Hon är jätteviktig för mig och hon gör ett jättebra jobb. (120321)

Det är nog den personen som jag träffar mest i verksamheten. De är med på de flesta möten rektor har, de flesta handlar ju om elevärenden och sådant. För jag menar utvecklingsbitar då är det kanske utvecklingspedagogen som stöttar då men vid svåra möten och samtal är ju det specialpedagogiska tänket väldigt viktigt. (120313)

Samarbetet och kommunikationen mellan de båda specialpedagogerna bestod bland annat i arbetet med att certifiera sig för att kunna genomföra LOGOS-test, vilket är ett test som används vid dyslexiutredningar. Överlämningsprocessen för eleverna från årskurs sex som ska börja årskurs sju var specialpedagogerna ansvariga för. Dessutom samarbetade de kring det specialpedagogiska material som skulle finnas på skolan. Med elevhälsoteamets övriga aktörer beskrev specialpedagogerna i sina intervjuer samarbetet och kommunikationen så här.

SYV har jag mycket samarbete med eftersom jag har en nia i arbetslaget och där har det varit mycket just nu före valen och under valperioden. Med kurator har vi ju lite insyn egentligen så det blir mer på det allmänna planet liksom med skolsyster där vi ju är ganska begränsade i informationen. Den andra specialpedagogen är bra att bolla med. (120214)

Det blir mest då på elevhälsoteamet när man ses då som man pratar om elever och så här då. Sedan har vi ju arbetslagstid en timme varje måndag när vi antingen jobbar med uppdrag som vi fått av ledningen eller också så är det diskussioner om förebyggande arbete och vi har försökt att gått igenom vad vi menar med särskilt stöd och vad vi menar med förebyggande och hälsofrämjande arbete och dela in det här i olika för att få en överblick. Det är också en slags process och kartläggning som vi håller på med. (120306)

Samarbetet med den andra specialpedagogen det är ju lite gemensamt som kring rutiner som vilka som ska få låna datorer och vad vi ska ha för bedömningskriterier för det. Vi försöker också göra en gemensam kartläggning där vi kartlägger behoven i klasserna då för att vi också ska se hur vi ska styra resurser och så där. (120306)

Vid samtliga tre observationer framgick det önskemål från samtliga närvarande aktörer om att kunna samarbeta ännu tätare i de olika ärenden som uppkommer. Specialpedagogerna framförde också önskemål om rutiner och tydligare struktur över hur elevhälsoteamet skulle kunna arbeta med olika ärenden, kompetensutveckling samt hur de skulle kunna sprida informationen vidare till lärarkåren. Kurator, skolsköterska, de tre rektorerna samt båda specialpedagogerna menade att mycket av deras gemensamma mötestid har gått åt till uppföljning och revidering av Skolans årliga Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012 samt utformandet av olika blanketter för kränkning/diskriminering incidenter, olycksfall och tillbud. (120220, 120303 & 120402)

Samarbete krävdes då det av likabehandlingsplanen framgick att elevhälsan som grupp hade ansvar för att t ex frånvaro följs upp och att de i aktiv dialog med övriga arbetslag på skolan verkade för en trygg lärmiljö där värdegrundsarbetet hade en central roll. Elevhälsoteamet hade också tillsammans med rektorerna en betydande roll för utvärdering och uppföljning av likabehandlingsplanen. (Skolans årliga Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012)

Skola-elevutredningen var något som diskuterades vid två av de tre elevhälsoteamsmöten som observerades. Den gav intryck av att vara något nytt, stort och enormt viktigt. Den visade sig vara en utredning som krävde medverkan av alla aktörer i elevhälsoteamet och den måste göras för att skolan skulle kunna remittera en elev för utredning vid BUP. För att kunna genomföra den här utredningen krävdes att alla aktörer samarbetade och bidrog med den kunskap och information de hade om eleven för att utredningen skulle räknas som fullständig. Det krävdes också ett samarbete med vårdnadshavarna för att kunna slutföra utredningen. Träffarna då skola- elevutredningen skulle upprättas skedde på ordinarie mötestid för

elevhälsoteamet, vilket innebar att den ordinarie dagordningen sköts upp tills nästa träff. Det ledde i sin tur att ärenden inte kom upp till diskussion samt beslut utan fördröjdes, vilket specialpedagogerna, kuratorn och skolsköterskan ansåg försvårade det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. (120220 & 120402)

Under elevhälsoteamsmötena följdes en dagordning som lämnades ut vid mötet. Frånvaro, likabehandlingsärenden, särskilt stöd och tillbudsrapporter var stående punkter på agendan. De tre rektorerna turades om med ordförande- och sekreterarsysslorna vid mötestillfällena och det var oftast någon av dem som inledde diskussionen kring ett ärende. Vid samtliga tre observationstillfällen (120220, 120303 & 120402) kunde jag se att alla närvarande aktörer bidrog med sin kunskap i de ärenden som avhandlades och ställde frågor för att få förtydligat om oklarhet rådde. Vid ett flertal tillfällen under de tre observationstillfällena vände sig rektorerna till specialpedagogerna för att inhämta deras åsikter. När aktörerna inte var överens i en diskussion kring ett ärende uttalades detta och diskussionen fördjupades. De olika aktörerna kunde ha olika syn på ett ärende utifrån sina förkunskaper och då lyftes det upp till diskussion. Det var professionella medlemmar i elevhälsoteamet så även om ståndpunkten skiljde sig så hölls en god samtalston.

Enligt min tolkning kunde man ändå se en tendens till vissa undergrupper när det kommunicerades kring ett ärende. Kurator och skolsköterska uppfattades som en enhet, en grupp i gruppen, som ofta förde en enad linje även om de ibland hade olika åsikter kring en fråga. Det kunde också uppfattas som att de önskade särskilja sig från övriga medlemmar i elevhälsoteamet då de ofta ville fokusera på sin sekretess. Skolpsykologen hade inte möjlighet att närvara på samtliga elevhälsoteamsmöten då han verkade över hela kommunen och inte enbart på den här skolan, vilket kunde ge honom rollen av en utomstående aktör.

Specialpedagogens vardagsuppgifter

SYV, kurator och skolsköterska uttryckte vid de enskilda intervjuerna att specialpedagogernas vardagliga arbete innefattade att arbeta med åtgärdsprogram, försöka ha ett övergripande perspektiv på de specialpedagogiska frågorna och göra eller vara behjälplig vid utredningar. Dessutom stöttar specialpedagogerna elever i behov av särskilt stöd och ser till att de får den hjälp de behöver. Specialpedagogerna har också mycket föräldrakontakter och kontakter med arbetslagen. (120221, 120228 & 120403)

Vid intervjun med skolpsykologen framgick det att specialpedagogernas varierande arbetsuppgifter till stor del genererades utifrån vad som kommit upp vid de diskussioner som förts vid elevhälsoteamsmötena. Skolpsykologen menade att

Det är svårare för specialpedagogerna att forma sin egen dag som de vill för de skulle vilja ha mera kollegiehandledning och förebyggande arbete men det är svårare att säga nej och svårare att stå emot alla barnen och deras behov när man har rektorn som chef. (120410)

Rektorerna hade i egenskap av deras skolledande funktion ett naturligt inflytande och stor makt över hela verksamheten inklusive övriga aktörers arbete. De tre rektorerna var överens om att de flesta av specialpedagogernas ärenden och arbetsuppgifter genererades utifrån elevhälsoteamsmötena. Även om specialpedagogerna fick signaler från lärarna om olika elevärenden så var rutinen den att lärarna skulle anmäla sin oro på en blankett som sedan tas upp vid elevhälsoteamsmötena. Att vara behjälpliga vid upprättande av åtgärdsprogram menade rektorerna var en del av vad specialpedagogerna sysslade med i sitt vardagliga arbete,

liksom direkta uppdrag från rektorerna. Dessa uppdrag kunde vara att genomföra observation i någon klass, kartlägga en elevs kunskaper eller att handleda en enskild lärare eller ett lärarlag.

Det är nog ganska fritt tror jag. De har ett ganska stort mandat att fånga upp och gallra, det är nog lite blandat men ganska stor frihet och det kräver ju också den här lyhördheten och ansvaret. Jag skulle ju aldrig som rektor komma och säga till min specialpedagog att men det där ska du inte in och jobba i, utan där förlitar jag mig på deras kompetens och bedömning. (120320)

Jag kan ge en direkt uppgift till min specialpedagog. Att jag vill att du går ut och observerar det här eller jag vill att du tar fram all dokumentation som finns hittills och sen träffs vi där vi kan få en kartläggning där jag kan fatta ett beslut på. Hon och jag behöver ha en tät dialog men hon är väldigt fri att lägga upp dagen som hon tycker, jag lägger mig inte alls i det. (120321)

Jag tycker att vi har en bra dialog, jag tänker på det här med överlämningsprocessen. Specialpedagogerna är ju de som tänker behov och då passar det att de håller i det, de är också med på nätverksträffar och möten med olika föräldrar där rektorn inte behöver vara med. (120313)

Utredningar av olika slag tog rektorerna upp som en del av specialpedagogernas uppgifter. Det kunde handla om läs- och skrivutredningar, skola-elevutredningen som var en remiss till BUP för neuropsykiatriska utredningar samt specialpedagogiska bedömningar som är en del av det utredningsarbete som görs om en elev ska skrivas in i grundsärskolan.

Rektorerna var mycket noga med att påtala specialpedagogernas frihet att själva lägga upp sina arbetsdagar, vilket styrktes av specialpedagogerna som vid de enskilda intervjuerna själva ansåg att

Vi får ju uppdrag men jag kan själv bestämma hur jag lägger upp arbetet. (120224)

Jag är ganska fri att själv bestämma vad jag vill göra med min tid, faktiskt. Det känns som jag har förtroende för att jag gör det jag ska eller det som behövs, den bedömningen gör jag själv i ganska hög utsträckning. Det är ingen som styr mig sådär jättehårt, tycker jag utan det är på gott och ont kanske. De arbetsuppgifter jag får in från arbetslagen har inte alltid rektorerna så stor koll på tror jag. (120306)

Specialpedagogerna ansåg att det förtroende de hade från rektorerna, övriga aktörer i elevhälsoteamet samt lärarlagen på skolan angående hur de disponerade sin tid, även inkluderade prioriteringen av deras arbetsuppgifter i vardagen. Deras beskrivningar om sina uppgifter stämde väl överens med vad rektorerna redogjort för. Specialpedagogerna nämnde också att de genomförde datakurser med elever som fått tillgång till lånedatorer, kontakten med arbetslagen samt de olika utredningarna som även rektorerna tagit upp.

Elevhälsoteamet styrde till stor del innehållet i specialpedagogernas vardagsarbete. Däremot var specialpedagogerna fria att bestämma när, var och hur arbetsuppgifterna skulle utföras. Min tolkning var att det under elevhälsoteamsmötena egentligen inte pratades så mycket om vad specialpedagogerna skulle göra i sin vardag utan det förutsattes bara att de skulle fixa det.

Diskussion

För att tydliggöra diskussionsdelen är den uppdelad i fyra delar för att sedan avslutas med en kort reflektion över studien.

Metodreflektion

I den här studien har det undersökts vilket inflytande ett elevhälsoteam har över specialpedagogens vardag, samarbetet mellan elevhälsoteamets samtliga aktörer samt vilka förväntningar dessa aktörer har på specialpedagogen. Genom att genomföra enskilda intervjuer med elevhälsoteamets samtliga nio medlemmar, studera och analysera Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012 samt genomföra tre deltagande observationer, anses det empiriska underlaget vara tillräckligt omfattande, för att ge en förståelse för hur elevhälsoteamets inflytande på den specialpedagogiska rollen kan se ut.

Vid observationerna försökte jag smälta in för att störa verksamheten så lite som möjligt, jag var dock medveten om att min närvaro kunde påverka aktörerna eftersom alla var medvetna om att jag var där för att studera dem. Under de deltagande observationerna gavs möjligheter att studera såväl den verbala som icke-verbala interaktionen och samspelet mellan aktörerna i elevhälsoteamet som deras placering i förhållande till varandra samt deras kroppsspråk (Fangen, 2005). Intentionen var att placera mig bredvid olika personer vid de tre observationstillfällena, för att kunna studera aktörerna från olika vinklar och för att ingen skulle känna sig extra utsatt av att ha mig nära inpå. Dessutom bidrog placeringsstrategin till att ingen av aktörerna skulle känna sig mer betydelsefull än någon annan i elevhälsoteamet. Denna strategi verkar utifrån min tolkning ha fungerat väl.

Intervjuerna gav en djupare insikt över karaktärerna i elevhälsoteamet och de förstärkte den bild getts av dem under observationerna. Intervjuerna genomfördes främst för att utöka studiens empiri. Fangen (2005) menar att man med fördel kan använda intervjuer för att validera sitt observationsmaterial. Under intervjuerna kände jag mig fri att göra avsteg från de i förväg bestämda frågeställningarna. Följdfrågor kunde ställas utifrån de svar informanterna avgett, vilket stundtals kunde leda till nya tankar och idéer kring studien. Informanterna var också inbjudande i samtalen genom att de kopplade sina svar till diskussioner som uppkommit vid observationerna av elevhälsoteamsmötena. Genom intervjuerna fick samtliga aktörer i elevhälsoteamet komma till tals och ge sin syn på förväntningar, samarbete och medverkan. Hammersley och Atkinson (2007) påpekar att vid en enskild intervju där konfidentialiteten är garanterad är det troligt att informanten törs delge information och åsikter som den hade avstått från om det funnits andra närvarande.

Transkriberingen av nio intervjuer och tre observationer var mycket tidskrävande men gav också i gengäld möjlighet till reflektion och en inledning av analysprocessen.

Då det mesta av innehållet i Skolans Likabehandlingsplan, läsåret 2011/2012 fokuserade på vad de olika arbetslagen hade för uppgifter och endast en liten del handlade om elevhälsoteamets och i synnerhet specialpedagogens arbete, gav dokumentet enligt min tolkning inte den mängd empiri som förväntats. Trots det bidrog dokumentet till att stärka den empiri som framkom vid observationerna och intervjuerna. "Practically all participant observers conduct interviews and analyze written documents during or at the conclusion of their field research." (Taylor & Bogdan, 1998, s.80) Därmed anses att trianguleringsmetoden fungerade väl på den här studien.

Jag upplevde att min förförståelse var till nytta för min närvaro på forskningsfältet, då jag hade insikt i hur ett elevhälsoteam kunde vara sammansatt och hur deras träffar kunde se ut. Själv arbetar jag med åldrarna 13-16 år, medan arenan där jag bedrivit min undersökning har verksamhet för åldrarna 6-16 år, inklusive vuxenutbildning. Jag menar att min förförståelse gör att jag ändå hade lite insikt i hur deras verksamhet kunde se ut.

När det gäller avgränsning av forskningsfältet kan man ”välja ett fält utifrån en känsla av att platsen och människorna som lever där har ett sammanhang med varandra.” (Fangen, 2005, s.134) För min del innebar detta att jag kunde vara flexibel när jag rörde mig ute på forskningsfältet. De tre observationerna ägde rum i olika konferensrum och intervjuerna genomfördes i olika lokaler både inom och utanför arenan för studien.

I kvalitativ forskning menar Taylor och Bogdan (1998) att man studerar hur människor agerar i deras vardag samt deras naturliga interaktion med andra. Genom kvalitativa studier lär vi känna dessa människor, deras personlighet och erfarenhet som de brottas med i vardagen. Genom att återkomma ut på forskningsfältet vid flera tillfällen anser jag att jag fått en inblick i aktörernas erfarenhet och vardag.

Jag har under hela undersökningen försökt att vara kritisk till mig själv och den empiri jag samlat in, detta för att ha ett öppet sinne i analysprocessen. Om det funnits mer tid till studien hade jag gärna tillbringat några hela dagar på forskningsfältet, för att få en inblick i hur de olika ärendena tacklades i vardagen.

Med den här studien görs inga anspråk att generalisera antaganden, utan studien försöker belysa hur ett elevhälsoteam kan påverka formandet av en specialpedagogs vardag.

Resultatdiskussion

Specialpedagogernas yrkesroll och arbete framkom vara uppskattat och värdefullt enligt samtliga aktörer i elevhälsoteamet. Särskilt rektorerna lovordade specialpedagogerna som sin förlängda arm ut till verksamheten, bollplank samt vid en del samtal även rektors ersättare i beslutsfrågor som var delegeringsbara. När det gällde skolledarens engagemang menar Backlund (2007) att det ”Beskrivs som betydelsefullt för elevvårdsarbetet genom att det kan påverka vilken status, prioritet och möjlighet till inflytande som ges för elevvårdsverksamheten.” (s.42)

Av resultatet framkom det att samtliga rektorer var mycket uttrycksfulla och betonade starkt sin tilltro till specialpedagogernas yrkesroll. Att kunna ”bolla” ärenden med specialpedagogerna och inhämta deras åsikter var något samtliga rektorer poängterade som mycket viktigt för dem i det vardagliga arbetet. Backlund (2007) menar att specialpedagogernas särskiljande ställning i elevvårdsteamet skulle kunna ställa till en problematik gällande lojalitet och gränsdragningar gentemot rektorerna och lärarna. Detta på grund av att de i egenskap av specialister inom sitt område även innehar samma grundutbildning som lärarkåren och också flertalet av skolledarna. Några lojalitets- eller gränsdragningskonflikter framkom dock inte i undersökningen.

Förväntningar om att specialpedagogerna ska göra ett bra arbete utifrån sitt kompetensområde berördes vid flera av intervjuerna. Det kunde naturligtvis bero på att båda specialpedagogerna var nya i den rollen på skolan. Den ena kom från en annan skola i kommunen och hade flera

års erfarenhet av arbetet, medan den andra var anställd på skolan sedan flera år, men med en annan befattning. Persson (2007) framhåller att specialpedagoger med sin gedigna kompetens kan få svårt att få igenom förslag på nya arbetsätt i den verksamhet där de tidigare arbetat utifrån en annan befattning. Det framkom dock inga indikationer från någon av aktörerna i elevhälsoteamet att de båda specialpedagogerna skulle ha olika krav på sig. Den specialpedagog som tidigare varit verksam lärare på skolan, gav enligt tolkning intrycket av att ha fördel av att vara känd i verksamheten.

Den ena specialpedagogen nämnde också tillit, att bli trodd på att det man gör är rätt och riktigt. Det är självklart viktigt i ett samarbete att man kan lita på varandra och att kunna tro på att andra hanterar sina uppgifter på ett korrekt och bra sätt. Det handlar om att ha ett gemensamt språkbruk som kännetecknas av tydlighet och trygghet, vilket innebär att man gemensamt diskuterat olika begrepp som används inom yrket så att alla känner sig trygga med vad begreppen står för. Det handlar också om att kunna samarbeta för en gemensam sak utan prestige. Kuratorn nämnde att de pratade gott om varandra även utanför mötesrummet, vilket kännetecknar ett professionellt beteende.

Jakobsson (2002) poängterar vikten av samverkan och kommunikation på lika villkor mellan samtliga involverade aktörer, för att på bästa sätt kunna skapa en välfungerande skolsituation för samtliga elever. I och med att aktörerna i elevhälsoteamet omfattas av olika grader när det gäller tystnadsplikten, kan det uppstå förbistringar i kommunikationen. Då gäller det att hitta en väg där aktörerna kan känna att de samarbetar och litar till varandras kunskaper och kompetens även om inte all fakta kan luftas och diskuteras öppet. Med det menar Backlund (2007) ”Att tillhöra en organisation innebär också att man förväntas anpassa sig till förväntningar och beslut inom organisationen.” (s.56)

Resultatet visade ett behov av kommunikation och samarbete med specialpedagogen. Ändå fanns en viss tveksamhet kring kommunikationen från kurator och skolsköterska som hänvisade till sin sekretess. Sekretess behöver inte vara ett hinder enligt Backlund (2007), det kan avhjälpas genom att skaffa samtycke från berörda parter. Om verksamheten för in en rutin på detta bör samarbetet mellan elevhälsoteamets aktörer fungera smidigare, vilket i sin tur skapar större möjligheter att verka för den enskilde elevens välmående och fortsatta kunskapsutveckling. Kommunikationen och samspelet mellan individerna ligger helt i linje med vad det sociokulturella perspektivet står för, liksom den symboliska interaktionismen.

För att den kollektiva kompetensen ska kunna utvecklas bör det enligt Svedberg (2007) ske en samverkan mellan individernas kunskaper och kompetens. Samtliga rektorer var också mycket noggranna med att påtala hur viktigt samarbetet med specialpedagogerna var för dem. Dels i det vardagliga arbetet med elevvärenden men också framför allt när det gällde utvecklingen av skolans verksamhet. Vilket märktes väl vid de observationer som genomfördes, då rektorerna ofta vände sig till specialpedagogerna för att lyssna in deras åsikter och förslag. Backlund (2007) betonar att ett i skolans verksamhet integrerat elevhälsoteam är en förutsättning för att kunna påverka skolans inre arbete, där tonvikten läggs på det hälsofrämjande arbetet samt det kontinuerliga stödet till lärarkåren. Då i stort sett alla av elevhälsoteamets aktörer har sin bas på skolans område bör det vara gynnsamt för det hälsofrämjande och skolutvecklande arbetet vid nämnda forskningsfält. Till skillnad från ett i kommunen centralt placerat elevhälsoteam, vilket en del kommuner har.

Att inte alla aktörerna närvarar vid samtliga möten uppfattades som en nackdel för elevhälsoteamets arbete. Känslan av att vara delaktig menar Svedberg (2007) underlättar

arbetsprocessen. Det torde vara problematiskt för t ex skolpsykologen att känna sig delaktig i det hälsofrämjande arbetet på skolan när den inte har möjlighet att delta i diskussionerna och därmed kunna lufta sina åsikter och idéer. Under de tre mötena som bevisades var alltid någon aktör frånvarande, vilket begränsade möjligheten att se och ta del av diskussioner och det aktiva samspelet mellan samtliga medlemmar i elevhälsoteamet. Backlund (2007) anser att hela elevvårdsteamet förväntas stödja skolan på olika sätt, vilket även innefattar skolledningen och lärarkåren. En stor del av elevhälsoteamets mötestid gick enligt aktörerna åt till att utvärdera planer, upprätta olika sorts dokument samt skriva skola-elevutredningar. Detta uppfattas som uppgifter som det borde avsättas annan tid för eftersom det kontinuerliga förebyggande elevhälsoarbetet då blir haltande och eftersatt. Vilket i sin tur skapar akuta ärenden som också kan vara tidskrävande. Hjørne och Säljö (2008) framhåller att syftet med elevhälsoteam är att bevaka elevernas rättigheter. Med den multiprofessionalitet som finns i ett elevhälsoteam kan man skapa en helhetsbild av elevärendena.

Den kommunikativa förmågan och samspelet inom elevhälsoteamet kan och bör utvecklas. Mycket kan vinnas genom att gruppen blir mer samspelt samt ser varandras olikheter och skilda erfarenheter som en gemensam styrka, som kan bidra till teamets utveckling. Detta ligger i linje med det kommunikations- och relationsinriktade perspektivet. Genom att prioritera den fastställda dagordningen för mötena och skapa andra sammankomster för utredningsarbetet ges möjlighet till kontinuitet för det hälsofrämjande arbetet. Svedberg (2007) menar att forandet av en professions arbetssätt samt en verksamhets kvalitetsutveckling bygger på tid till eftertanke och reflektion. Det gäller också att hitta en bra balans mellan kvantitet och kvalitet. Därför bör samtliga aktörer i elevhälsoteamet och verksamheten vinna på att prioritera vad de ska arbeta med under sina ordinarie sammankomster.

Rektor har enligt Byström och Nilsson (2003) en central roll i skolans kvalitetsarbete. Med en styrning i enlighet med ett specialpedagogiskt tänk, ett inkluderande fokus och en positiv kollegial samverkan kan man nå en kvalitetshöjning. Därför bör specialpedagogen ges möjlighet att vara delaktig och drivande i skolutvecklingsarbetet, då den genom sina klassrumsobservationer och nära kontakt med skolans elever och lärare, får en tydlig inblick och kunskap gällande skolans pågående verksamhet och framtidsvision. Specialpedagogen bör också vara delaktig i arbetet med skolans likabehandlingsplan och tillsammans med elevhälsoteamet arbeta aktivt för att förebygga ohälsa och utanförskap. För att elevvårdsteamet ska erövra legitimitet för den verksamhet som bedrivs är de enligt Backlund (2007) i beroendeställning till omgivningen och dess förväntningar. Persson (2007) menar att med det mandat rektor gett specialpedagogerna när det gäller att utveckla verksamheten i skolan, så den görs tillgänglig för alla elever utifrån ett inkluderande perspektiv, kan leda till att specialpedagogerna måste ta beslut som inte uppskattas av lärarna.

Då rektor har möjlighet att delegera innebär det för specialpedagogerna en möjlighet att närvara men också ha en beslutande funktion vid t ex samtal mellan elev, vårdnadshavare och skola. Specialpedagogerna har också ett stort inflytande vid såväl specialpedagogiska insatser som skolutvecklingsarbete. Backlund (2007) menar att förutsättningar för organisationer som är människobehandlande, karaktäriseras av liten kontroll av personalens aktiviteter samt lösa kopplingar mellan organisationens aktörer, vilket ger aktörerna stor frihet i sitt vardagliga yrkesutövande. Vilket upplevs stötta tolkningen av studien, nämligen att specialpedagogerna har stort inflytande över sitt vardagliga arbete.

Resultatet påvisar också den stora frihet och inflytande som specialpedagogerna har över det vardagliga arbetet. En del uppgifter genereras från elevhälsoteamsmötena, en del delegeras samt ges från rektorerna och en del kommer från andra aktörer i verksamheten. Men hur och när arbetsuppgifterna ska utföras styr specialpedagogen efter eget omdöme. Så slutsatsen är att specialpedagogerna i undersökningen har stort inflytande över sitt vardagliga arbete.

Specialpedagogiska implikationer

Resultatet av studien uppvisar höga förväntningar på samarbete mellan elevhälsoteamets aktörer och specialpedagogerna i synnerhet. Som blivande specialpedagog kan man förväntas bidra med sin fördjupade kunskap inom det specialpedagogiska fältet i diskussioner kring elevärenden och samverka kring skolutveckling. Specialpedagogen bör också vara aktiv i det hälsofrämjande arbetet och bidra till en trygg och stimulerande lärmiljö.

För att få mer tid till det förebyggande och hälsofrämjande arbetet i skolan behöver man flytta fokus från individnivå till att utveckla arbetet på grupp- och organisationsnivå. Mycket tid läggs på utredningar och arbete med enskilda elever. Det specialpedagogiska tänket måste spridas ut i organisationen och in i varje klassrum. Specialpedagogen benämns också som förändringsagent, därför bör den få mandat att driva specialpedagogisk utveckling i verksamheten. Den behöver också driva igenom förändringar i förhållningssätt och bemötande hos lärarkåren så att verksamheten genomsyras av ett inkluderande arbetssätt.

Kommunikationen och samarbetet mellan elevhälsoteamets aktörer är av stor vikt för att få till ett effektivt och välfungerande arbete som är gynnsamt för elevernas kognitiva utveckling, deras sociala och psykiska välbefinnande.

Fortsatt forskning

Under processen med undersökningen väcktes nya intressanta frågeställningar, vilka kan ge upphov till fortsatt forskning:

- ✚ Vad anser verksamhetens övriga aktörer om specialpedagogens uppdrag?
- ✚ Hur ser specialpedagogrollen ut från ett elevperspektiv?
- ✚ Hur ser specialpedagogrollen ut från ett föräldraperspektiv?

Avslutande reflektion

Avslutningsvis menar jag att rektors kunskap om samt förtroende för den specialpedagogiska yrkesrollen har stor betydelse för det inflytande en specialpedagog har över sitt vardagliga arbete. Specialpedagogen har därmed frihet under ansvar i sitt vardagliga arbete.

Referenslista

- Ahlberg, A. (Red.) (2009). *Specialpedagogisk forskning – en mångfasetterad utmaning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ainscow, M. (1998). Would it work in theory?: arguments for practitioner research and theorising in the special need field. I C. Clark, A. Dyson & A. Millward (Red.). *Theorising Special Education*. (s.7-20) New York: Routledge.
- Alexandersson, U. (2009). Sofias situationer för samspel. I A. Ahlberg (Red.). *Specialpedagogisk forskning – en mångfasetterad utmaning*. (s.109-128) Lund: Studentlitteratur.
- Aspers, P. (2007). *Etnografiska metoder*. (2:a uppl.) Stockholm: Liber
- Backlund, Å. (2007). *Elefvård i grundskolan – Resurser, organisering och praktik*. (Rapport i socialt arbete nr 121 * 2007). Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete.
- Bladini, K. (2004). *Handledning som verktyg och rum för reflektion – En studie av specialpedagogers handledningssamtal*. Karlstad: Karlstads Universitet, Institutionen för utbildningsvetenskap
- Bladini, U-B. (1990). *Från hjälpskolelärare till förändringsagent – Svensk speciellärautbildning 1921-1981 relaterad till specialundervisningens utvecklingar och förändringar i speciellärares yrkesuppgifter*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis
- Björck-Åkesson, E. (2007). Specialpedagogik – ett kunskapsområde med många dimensioner. I C. Nilholm & E. Björck-Åkesson (Red.). *Reflektioner kring specialpedagogik – sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna* (Vetenskapsrådets rapportserie 5:2007). (s.85-99) Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Byström, A. & Nilsson, A-C. (2003). *Specialpedagogers verksamhet efter examen*. (Rapporter om utbildning). Malmö: Malmö Högskola, Lärarytbildningen
- Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. Malmö: Liber.
- Fischbein, S. (2007). Specialpedagogik i ett historiskt perspektiv. I C. Nilholm & E. Björck-Åkesson (Red.). *Reflektioner kring specialpedagogik – sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna* (Vetenskapsrådets rapportserie 5:2007). (s.17-35) Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Jakobsson, I-L. (2002). *Diagnos i skolan. En studie av skolsituationer för elever med syndromdiagnos*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis

- Hammersley, M. & Atkinson, P. (2007). *Ethnography principles in practice*. (3rd Ed.) New York: Routledge.
- Hjörne, E. & Säljö, R. (2008). *Att platsa i en skola för alla. Elevhälsa och förhandling om normalitet i den svenska skolan*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Nilholm, C. (2007). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Persson, B. (2007). *Elevens olikheter och specialpedagogisk kunskap* (2:a uppl.). Stockholm: Liber AB.
- Persson, B. (2007). Svensk specialpedagogik vid vägskäl eller vägs ände? I C. Nilholm & E. Björk-Åkesson (Red.). *Reflektioner kring specialpedagogik – sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna* (Vetenskapsrådets rapportserie 5:2007). (s.52-65) Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Rosenqvist, J. (2007). Några aktuella specialpedagogiska forskningstrender. I C. Nilholm & E. Björk-Åkesson (Red.). *Reflektioner kring specialpedagogik – sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna* (Vetenskapsrådets rapportserie 5:2007). (s.36-51) Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Fritzes.
- SOU. (2010). *Skollagen (2010:800) med lagen om införande av skollagen (2010:801)*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete in om utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Svedberg, L. (2007). *Gruppsykologi – om grupper, organisationer och ledarskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Taylor, S.J. & Bogdan, R. (1998) *Introduction to qualitative Research Methods. A Guidebook and Resource*. (3rd Ed.) New York: Wiley.
- Tideman, M., Rosenqvist, J., Lansheim, B., Ranagården, L. & Jacobsson, K. (2005) *Den stora utmaningen – Om att se olikhet som resurs i skolan*. Halmstad: Högskolan i Halmstad & Malmö Högskola
- Utbildningsplan för specialpedagogprogrammet 90 hp, vt13. Hämtad den 15 maj 2013 från http://www.lun.gu.se/digitalAssets/1423/1423674_utbplan_specped_vt13.pdf
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad den 15 maj 2013 från <http://www.vr.se/huvudmeny/etikforforskare>

Bilaga 1 – Missivbrev

Hej!

2012-01-27

Jag studerar på det Specialpedagogiska programmet vid Göteborgs universitet. Mina studier avslutas denna termin med att jag ska skriva en D-uppsats.

Min studie är tänkt att vara inriktad mot elevhälsoteamets arbete. Jag har på Er kommuns hemsida tagit del av vilka kompetenser Ni har i Ert elevhälsoteam och finner därmed Er kommun intressant.

Jag är i min studie intresserad av hur ett elevhälsoteam arbetar med fokus på specialpedagogens roll och vill därför komma i kontakt med ett team som kan tänka sig vara med i min studie. Jag har för avsikt att vara med i teamet vid 2-3 tillfällen samt intervjua deltagarna. Intervjuerna beräknas ta ca 1 h vardera. Dessutom önskar jag studera kommunens elevhälsoplan.

De som deltar i min studie är anonyma och alla uppgifter behandlas konfidentiellt. De uppgifter som antecknas, eller spelas in förvaras och avrapporteras på ett sådant sätt att informanten inte ska kunna identifieras av utomstående. Informanten kan avbryta sin medverkan om den så önskar.

Tack på förhand för hjälpen!

Vänliga hälsningar

María Magnusson

Bilaga 2 – Intervjufrågor

Följande frågeställningar har legat till grund för samtliga intervjuer:

- 1) Hur formas specialpedagogens vardag utifrån dess medverkan i elevhälsoteamet?
- 2) Vilka förväntningar har rektor och övriga medlemmar i elevhälsoteamet på specialpedagogen?
- 3) Hur ser samarbetet ut mellan de olika professionerna i elevhälsoteamet?
- 4) Vad innebär det att tillhöra ett elevhälsoteam?
- 5) Vilka arbetsuppgifter utförs där?

Olika följdfrågor har ställts utifrån de svar som avgivits av respondenterna. Denna strategi var ett medvetet val för att få informanterna att delge mer berättande och utförliga svar på de frågor och följdfrågor som ställdes.